

facit. Querit præterea Montanus eo loco, non quid somnus faciat in corpore, sed quid ipsum somnum efficiat: adeo ut male ad somnum referat, quod ad eius causam pertinet. Postremo absurdum est credere naturalem vigiliam fieri à calore, & siccitate, ut Montanus arbitratur: nam (ut antea ostendimus) vigilia omnis fit, procedente calore à corde ad sensoria: exit autem calor aliquando acris, & mordax, aliquando halituosus, cum plurimo humore, & humido vapore: velut in his contingit, qui perfecta alimenti concoctione, à somno excitantur: & hæc quidem est naturalis vigilia, quam calidum nativum auctum, & roboratum ex concoctione alimenti parit, dum sponte & sui vi, externas, supernasque partes, à quibus sensus oriuntur, & exercentur, petit. Scribit quidem Galenus in commentario aphorismi tertij secundi libri, *απυρρίας*, id est insomniam, siue vigiliam præter naturam fieri à calore, & siccitate: quoniam huiusmodi causa, violentius movet calorem ad externa membra, & in illis diutius quam par sit, eundem retinet: sicut in febribus ardentibus, continuas aut certe longissimas vigiliis, fieri videmus: at ille auctor non dicet, omnem vigiliam aut certe illam, quæ naturalis est, ab huiusmodi causa provenire: ex quo illud etiam apparet, somnum omnem non fieri à frigiditate, & humiditate: quoniam scilicet vigilia omnis à caliditate, & siccitate non fit. Sed hæc sufficienter ex quibus quilibet vel mediocriter doctus percipere potest, Montanum principia harum rerum firma nequaquam possuisse, & ipsa ea quæ ponit evertere, nec Galenum, aut Aristotelem sequi, aut assequi. Mihi autem videtur, ex omni genere rerum, quas somnos efficere ostendimus, sumi posse, quod somni secundum naturam sit causa: nam si somnus contractione caloris fit, ac mediocris est, qui est secundum naturam, erunt profecto illius causa, quæ moderatè calorem à sensibus depellere, contrahereque sunt aptæ. Igitur cibus, potusque moderatus, ad quos cōequequendos natura calorem reuocat, somnum secundum naturam parientidem facient, quæ calidi ipsius substantiam mediocriter dissoluunt, ut vigilia, cogitatio, exercitatio, Venus, & aliæ denique animi, & corporis motiones, & quæcunque in vita, secundum naturam fiunt, ea quidem vi prædita, ut digerere, minuereque possint ipsum calidum innatum. Eosdem somnos facient ea, quæ calidum moderatè repellunt, ut moderata hyems, pluvia: vel etiam quæ extrinsecus adhibentur frigida, in vehementi calore, sicut lotiones aquæ frigidæ, aut capitis irrigationes. Idem facient quæ calidum deorsum impellunt, ut voluntas: aut quæ obiecta sensuum, & mentis tollunt, veluti tenebræ, musica, quies: non quæ mediocriter illius substantiam densant, ut lactuca in cibis assumpta, & aqua æstivo tempore ad humorum refrigerium bibita: nec non illa, quæ viam calori, iusta quadam mensura occludunt, somnos secundum naturam efficiunt: cuius generis sunt vapores boni, & moderati, à cibo elevati: nam humores, qui cerebri cavitates occupant, affectum pariant grauiorem, quam naturæ conveniat: hæc inquam uniuersa, quæ mediocritia sunt, & caloris motum ad sensoria moderatè prohibere sunt apta, adhibenturque ad continuos ferè nostros vsus, pro conditione corporum, quæ somnum requirunt rectè (ut arbitror) ponentur inter causas somni naturalis. Verum etiam somni naturales, ab vniuersa ex prædictis causis conciliari, nati, aptique sunt, tamen plurimæ simultè frequenter conveniunt: quippe cum raro ad somnum accedamus, nisi prius ingesto cibo, & potu, ad quos calor reuocatur: assurguntque ex illorum concoctione vapores ad caput, ac resoluta ex vigilia, solitisque officijs calidi nativi substantiæ: nec non transactio iam die, per noctem frigidiorè quiescere animal desiderat. Sic profecto vigilia secundum naturam fiet, ab his, quæ oportune, & moderatè, calidum innatum à suis fontibus ad sensoria ducunt, ut cogitatio, sensuum obiecta, externus calor mediocris, & potissimum ipsius calidi aucti ex concoctione alimenti motus, & ut vno verbo expediam, alia uniuersa, à quibus calorem enocari antea ostendimus: quæ enim ex illis adhibentur corpori iuxta mensuram, quam opus est vigilia, facient sanè moderatam & secundum naturam vigiliam.

De causis Somni & Vigilia præter naturam. Cap. XIII.

V I D verò somnum præter naturam parere valeat, nunc expendere oportet: de qua quidem re multis in locis Galenus scribit: nam libro tertio de causis pulsuum proferit huiusmodi somnum fieri, cum nativus calor ob inmodicam humiditatem foras progredi nequit, vocatque huiusmodi somnum comatosum, & lethargicum: quod idem est, ac si dicamus præter naturam. Verum in libro primo de Causis symptomatum habet tales somnos oriri, vel à frigiditate, vel humiditate, solis, vel inter se conuictis: quamquam ita postea statuit, somnifera medicamenta solum habere vim humectandi: refrigerantia autem non somnum, sed lethargum, & coma inducere: tanquam velit, non ab humectantibus, sed à refrigerantibus somnos præter naturam nasci. Quam inconstantiam etiam ostendit in libris de locis affectis: etenim in libro secundo pronunciat, omnes sopores à causa frigida provenire: quum postea libro tertio, non solum à refrigerantibus, sed etiam ab humectantibus, eosdem nasci velit. Omitto quòd quum illis locis statuat, somnos uniuersos præter naturam ab his qualitatibus fieri, eodem opere, & passim alibi, alias causas afferat longe diuersas ab illis: inter quas, quædam etiam agnoscuntur tantam vim non habere, ut tales somnos afferat

A affe
ros
Est
rob
tur
qui
à
di
fol
exp
du
dit
B for
da
mn
dir
vel
Al
da
fis
Ai
fi i
Re
op
C ius
ex
qu
cal
stu
ex
len
pa
tu
qu
inq
mi
D mi
ran
ne
du
Ac
est
ign
tu
ere
riu
lis
E di
en
fic
ge
ali
illi
qu
ut
tu
ph
cat